

визначають навички і вміння щодо питань розвитку і збереження здоров'я та здорового способу життя, виховання позитивної мотивації до цього та ін. Зазначений процес передбачає постійний пошук індивідуальних підходів до дитини та диференційований підбір завдань, комбінований та ігровий характер уроків основ здоров'я, формування постійної потреби у набутих уміннях та навичках, ігрові, нетрадиційні форми навчання й виховання тощо.

Перспектива дослідження. У продовженні практичного дослідження впровадження системного підходу до розвитку життєвих компетенцій здобувачів освіти з порушеннями інтелекту на уроках основ здоров'я на базі Новопраської спеціальної загальноосвітньої школи-інтернат I-II ступенів Олександрійського району Кіровоградської обласної ради.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Бех І. Д. Проблеми розвитку школярів та забезпечення їхнього здоров'я. *Директор школи, ліцею, гімназії*. 2002. № 4. С. 24–28.
2. Бойченко Т., Колотій Н. Основи здоров'я : експерим. посіб. для учнів : 1 рівень. К., 2005. 112 с.
3. Ващенко О. М. Формування умінь і навичок здорового способу життя учнів 1-4 класів шкіл-інтернатів : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07. К., 2007. 227 с.
4. Карасьова Т. В. Сучасні аспекти реалізації оздоровчих технологій. *Початкова школа*. 2005. № 11. С. 75–78.
5. Лук'янова О. М. Медико-соціальні аспекти збереження здоров'я дітей, забезпечення їхнього гармонійного фізичного та інтелектуального розвитку. *Журнал АМН України*. 2001. № 3. С. 408–415.
6. Павлютенков Є. М., Денисенко Н. Ф. Формування здорового способу життя у дітей з особливими потребами як складової їхньої життєвої компетентності. *Управління школою*. 2004. № 35. С. 7–10.

Скрипченко Наталія Михайлівна

Вихователь комунального закладу

«Прилуцька спеціальна школа»

СЮЖЕТНО-РОЛЬОВА ГРА ЯК ЗАСІБ РОЗВИТКУ САМОСТІЙНОСТІ У ДІТЕЙ З ПОРУШЕННЯМИ ІНТЕЛЕКТУ МОЛОДШОГО ШКІЛЬНОГО ВІКУ

У статті здійснено аналіз робіт науковців із проблематики організації ігрової діяльності дітей з порушеннями інтелектуального розвитку молодшого шкільного віку. Дано визначення поняттям «самостійність» та «сюжетно-рольова гра». Наголошено на корекційному значенні сюжетно-рольової гри. Підкреслено важливість організації

комплексного підходу в роботі з означеною категорією дітей та врахування індивідуальних показників розвитку кожного школяра.

Ключові слова: сюжетно-рольова гра, молодший шкільний вік, діти з порушеннями інтелектуального розвитку.

Skrypchenko Nataliya Mykhaylivna

Educator of a communal institution

«Prylutska spetsialna shkola»

PLOT-ROLE PLAY AS A MEANS OF DEVELOPING INDEPENDENCE IN CHILDREN WITH INTELLECTUAL DISABILITIES OF PRIMARY SCHOOL AGE

The article analyzes the work of scientists on the organization of play activities of children with intellectual disabilities of primary school age. The definition of the concept of «independence» and «role-playing game» is given. Emphasis is placed on the corrective significance of the plot-role play. The importance of organizing an integrated approach in working with this category of children and taking into account the individual development indicators of each student is emphasized.

Keywords: plot-role play, primary school age, children with intellectual disabilities.

Постановка проблеми. Гра, будучи провідним видом діяльності дітей дошкільного та молодшого шкільного віку, займає важливе місце в їхньому житті. Це пов'язано з тим, що гра робить різнобічний вплив на психічний розвиток дитини. У грі діти опановують новими знаннями, вміннями і навичками, вдосконалюють власне мовлення.

Актуальність. У сюжетно-рольовій грі діти відображають соціальні відносини дорослих. Беручи участь в спільних сюжетно-рольових іграх, дитина поступово вчиться орієнтуватися у взаєминах людей, таким чином, гра має вирішальне значення в їх соціальному розвитку.

Зовсім по-іншому виглядає процес розвитку гри у дітей з порушеннями інтелекту. Особливості розвитку ігрової діяльності у дітей цієї категорії обумовлені низьким рівнем пізнавальної активності, затримкою в оволодінні руховими функціями і предметними діями, системним недорозвиненням мовлення (О. Гаврилушкина, П. Каптерев, Г. Мішина, Н. Соколова та інші).

Мета статті полягає у висвітленні корекційного значення сюжетно-рольової гри в розвитку самостійності у дітей з порушеннями інтелекту.

Виклад основного матеріалу. Самостійність – це одна з провідних якостей особистості, що виражається в умінні поставити певну мету, наполегливо домагатися її виконання власними силами, відповідально ставитися до своєї діяльності, діяти при цьому свідомо та ініціативно не тільки в знайомій обстановці, але і в нових умовах, що вимагають прийняття

нестандартних рішень . Самостійність не дається людині від народження. Вона формується в міру дорослішання дітей і на кожному віковому етапі має свої особливості.

Важливим поняттям нашого дослідження є «сюжетно-рольова гра». Ця гра є певною діяльністю, в якій діти беруть на себе ролі дорослих і в узагальненій формі в спеціально створюваних ігрових умовах відтворюють діяльність дорослих і відносини між ними; вона виступає як діяльність, в якій відбувається орієнтація дитини в найзагальніших сенсах людської діяльності. Ігрова роль дозволяє з'єднати афективно-мотиваційну та операційно-технічну сторони діяльності.

Змістом сюжетно-рольової гри є відносини між людьми, які здійснюються через взаємне маніпулювання з предметами. У сюжеті такої гри відтворюється будь-яка форма діяльності дорослих. Сюжети дуже різноманітні і змінюються в залежності від конкретних умов життя дитини та розширення її кругозору. Л. Баряєва підкреслює величезне значення цього типу гри для психічного розвитку дитини [1].

Більшість дітей із порушеннями інтелектуального розвитку стикаються в житті з проблемами, які здаються складними для вирішення. Але програючи їх так, як їм хочеться, діти можуть навчитися поступово справлятися з ними. Гра є основною формою діяльності, через яку здійснюється процес навчання дитини означеної категорії в спеціальній школі. Засвоєння дітьми знань, формування умінь в ігровій формі відбувається набагато краще. У грі відтворюються норми людського життя і діяльності, підпорядкування яким забезпечує пізнання і засвоєння предметної і соціальної дійсності, інтелектуальний, емоційний і моральний розвиток особистості.

Граючи, діти вчаться дотримуватися правил, досягати соціальні відносини, вчаться переносити поразки, переживати успіх. Гра надає свободу в прийнятті самостійних рішень, вона сприяє концентрації дитини протягом тривалого часу, це розвага, яка урізноманітнює шкільні будні, нарешті, гра – це задоволення для дітей.

Навчання дітей будується на основі знань і обліку індивідуальних особливостей і можливостей розвитку кожної дитини, воно ведеться в ігровій формі, найбільш доступною для дітей із порушеннями інтелекту молодшого шкільного віку. Вся робота здійснюється на основі предметно-практичної діяльності, що дає можливість пізнати об'єкт, використовуючи всі аналізатори,

що викликає у дітей необхідність оперувати різними предметами та іграшками, обігравати дії з ними.

Для успішної організації ігрової діяльності використовується комплексний підхід, який включає наступні компоненти:

1) організація ігрового середовища. Це забезпечує можливість вирішення широкого кола корекційно-розвивальних, виховних та освітніх завдань. Предметно-ігрове середовище необхідно організовувати в одній з частин навчальної кімнати. Ігровий куточок повинен бути забезпечений іграми на різні тематики, підібрані з урахуванням індивідуальних особливостей дітей класу та іграшками, які діти можуть використовувати в ігровому процесі. Іграшки, які використовуються в навчанні таких дітей, повинні більш реалістично відображати об'єкти дійсності за формою, кольором, будовою. Бути художньо і естетично виконаними, привабливими для дітей, безпечними в користуванні, відповідати рівню вікового і психічного розвитку дитини;

2) збагачення життєвого досвіду дітей. Змістом дитячих ігор є реальні явища і події, що відбуваються в житті, діяльності і в стосунках людей. Щоб відобразити їх у грі, дитині необхідно мати певні знання про це. Діти з порушеннями інтелектуального розвитку не в змозі опанувати цими знаннями без активної допомоги дорослих, тому в процесі навчання необхідно проводити цілеспрямовану роботу по збагаченню життєвого досвіду дітей, формувати практичні вміння, необхідні для використання в різних життєвих ситуаціях.

Заняття з ознайомлення з навколишнім середовищем, спеціальні ігрові заняття, а також ситуації, які виникають у побуті залишають у дітей різноманітні враження, які збагачують їх життєвий досвід, ігри, дозволяють зрозуміти сенс дій, що здійснюються людьми в різних сферах життя і діяльності [3].

Важливим моментом корекційно-виховної роботи залишається формування умінь дітей супроводжувати ігрові дії власним мовленням, мімікою, жестами, які надають їм виразний характер. Це процес тривалий, і не завжди можна досягти бажаного результату, так як він залежить від інтелектуального і мовленнєвого розвитку дітей із порушеннями інтелекту.

Важливе значення в організації сюжетно-рольової гри з дітьми означеної категорії відіграє спілкування з дорослим. У віці восьми-десяти років діти з порушеннями інтелекту мають певний досвід спілкування з дорослими, проте як в побуті, так і у всіх видах діяльності залишаються вкрай не самостійними.

У зв'язку з цим, педагогам потрібно використовувати прямі форми керівництва їх діяльністю. Непряме керівництво використовується рідше, але має своє корекційна значення. Свої судження в процесі гри з дітьми виражаються виключно у формі порад, не вимагаючи жорсткого дотримання їх.

На нашу думку, запорукою успішного навчання дітей з порушеннями інтелектуального розвитку молодшого шкільного віку є наявність тісного взаємозв'язку в діяльності всіх педагогів, які працюють з ними.

У процесі організації сюжетно-рольових ігор дуже важливо стежити за тим, які відносини складаються між вихованцями, попереджати виникнення конфліктів (через іграшки, ролі тощо). Дуже важливо в процесі ігрової діяльності формувати у дітей дружні взаємини, бажання і вміння допомогти, поступитися один одному. При цьому слід, якомога більше використовувати характерну для цих дітей здатність до наслідування. Потрібно багато разів показувати їм, як діяти в певних ситуаціях, яким чином виконувати необхідні операції. В результаті систематично пропонованих вимог і повторного виконання завдань виробляються позитивні вміння, що дозволяють адаптуватися в суспільстві [2].

Необхідно зауважити, що рівень і можливості розвитку учнів одного класу різні. Тому навіть при невеликій кількості дітей необхідно здійснювати індивідуальних підхід у визначенні завдань навчання для кожної дитини. При постановці завдань, визначенні змісту та організації корекційного процесу слід орієнтуватися на психофізичні можливості кожного учня.

Висновки. Виховання і навчання дітей з порушеннями інтелекту молодшого шкільного віку в колективі, в грі, в посильній постійній діяльності дає позитивні результати. У дітей формуються навички правильної елементарної соціальної поведінки і такі якості, як працьовитість, доброзичливість, самостійність, відповідальність за виконання, охайність, дбайливе ставлення до речей.

Перспектива дослідження. Подальшою перспективою нашого дослідження є розроблення комплексу сюжетно-рольових ігор для школярів зазначеної категорії.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Баряева Л. Б. Обучение сюжетно-ролевой игре детей с проблемами интеллектуального развития: учебно-методическое пособие. СПб.: Союз. 2001. 416 с.

2. Давидчук А. Н. Обучение и игра: методическое пособие. Москва: Мозайка-Синтез. 2004. 169 с.

3. Завражин С. А., Фортова Л. К. Адаптация детей с ограниченными возможностями. Москва: Академия. 2005г. 400 с.

Тішкова Вікторія Валентинівна

магістрантка спеціальності 016 Спеціальна освіта
(Олігофренопедагогіка. Логопедія)

Сумського державного педагогічного
університету імені А. С. Макаренка

Науковий керівник – канд. пед. наук, доцент

О. В. Колишкін

**КОРЕКЦІЙНІ МОЖЛИВОСТІ ЗАСТОСУВАННЯ КОМП'ЮТЕРНИХ ТЕХНОЛОГІЙ ДЛЯ
УЧНІВ З ІНТЕЛЕКТУАЛЬНИМИ ПОРУШЕННЯМИ**

У статті розкрито корекційні можливості застосування комп'ютерних технологій на уроках математики для учнів з інтелектуальними порушеннями. Констатується, що зазначені можливості полягають в активізації пізнавальної діяльності, індивідуалізації процесу навчання, контролі знань, їх систематизації, сприянні активному включенню у творчий процес, розвитку уяви та фантазії, збагаченні своїми знаннями. Застосування спеціально розроблених і адаптованих програм та ігор є засобом розвитку особистісної сфери дітей, мотиваційного компоненту навчання.

Ключові слова: комп'ютерні технології, учні з інтелектуальними порушеннями, корекційні можливості, уроки математики.

Tishkova Viktoriya Valentynivna

Master's student majoring in 016 Special Education
(Oligophrenopedagogy. Speech Therapy)

Sumy State Pedagogical University
named after A.S. Makarenko

Supervisor - Ph.D. ped. sciences, Associate Professor

O.V. Kolishkin

**CORRECTIVE OPPORTUNITIES FOR THE USE OF COMPUTER TECHNOLOGY
FOR PUPILS WITH INTELLECTUAL DISABILITIES**

The article reveals the corrective possibilities of using computer technology in mathematics lessons for pupils with intellectual disabilities. It is stated that these opportunities are to intensify cognitive activity, individualization of the learning process, control of knowledge, their systematization, promoting active involvement in the creative process, the development of imagination and fantasy, enrichment with their knowledge. The use of specially designed and adapted programs and games is a means of developing the personal sphere of children, the motivational component of learning.

Keywords: computer technology, pupils with intellectual disabilities, correctional skills, math lessons.